

Scenariusz 2
(szkoła podstawowa)

Temat: **W średniowiecznym mieście**

Cele lekcji:

Uczeń:

- Zna pojęcia, np. cech rzemieślniczy, patrycjat, pospólstwo, plebs, łaziebnik
- Opisuje funkcję wskazanych obiektów i nazywa ich wykonawcę
- Charakteryzuje pracę poszczególnych rzemieślników

„NaCoBeZu” (na co będę zwracać uwagę); oczekuję, że po zajęciach uczeń:

- Poda przykład przedmiotów, min. jednego obiektu, związanych ze średniowiecznym życiem codziennym, znajdujących się w muzeach regionu; opíše ich przeznaczenie;
- Nazwie rzemieślnika, który wykonał wskazany obiekt i opíše funkcję przedmiotu;

Kluczowe pytanie: Czy życie w mieście państwa krzyżackiego różniło się od życia w mieście, w innych państwach Europy?

Metody: praca z tekstem, praca z materiałem ikonograficznym, pogadanka, elementy wykładu i dyskusji, praca z mapą, zabawa edukacyjna;

Formy: indywidualna, praca w grupach, zbiorowa

Środki dydaktyczne, m.in.; fragmenty wykładu „Życie w średniowiecznym mieście” Mirosława Marcinkowskiego z Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Elblągu; materiały ikonograficzne, mapa, zabawa edukacyjna;

Odniesienie do podstawy programowej: IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy;

Realizacja kompetencji kluczowych:

1. Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
4. Kompetencje cyfrowe;
5. Kompetencje osobiste, społeczne w zakresie umiejętności uczenia się;

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna (3')

2. Rekapitulacja wtórna;

Nauczyciel rozdaje na kartkach krótkie zadanie powtórzeniowe, uczniowie pracują w parach; jeden uczeń odczytuje głośno odpowiedzi; (3')

Połącz terminy z odpowiednimi wyjaśnieniami:

pręgierz *	* siedziba władz miejskich
ratusz *	* zakładanie nowych osad
rynek *	* znajdujący się na rynku słup, przy którym karano przestępców
mury miejskie *	* centralny plac miasta
lokacja *	* otaczały miasto i pełniły funkcję obronną

3. Część zasadnicza

Nauczyciel opowiada jak wyglądały miasta w państwie krzyżackim. Zakon założył 93 miasta. Wspólnie z uczniami podaje przykłady miast, np. Malbork, Lidzbark Warmiński, Elbląg, Olsztyn, Giżycko. Wybrani uczniowie wskazują

je na mapie. Informuje, że życie miejskie regionu toczyło się podobnie jak w innych państwach Europy. Mieszczanie trudnili się handlem i rzemiosłem, najbogatszą grupą był patrycjat, rzemieślnicy należeli głównie do pospólstwa, a najubożsi należeli do plebsu. Tworzono cechy rzemieślnicze i gildie kupieckie. Nauczyciel wymienia przykładowe nazwy rzemiosł i z pomocą uczniów krótko charakteryzuje dane zajęcia (np. tkacz, młynarz, piwowar, rzeźnik, szewc, piekarz) (6')

Uczniowie zapoznają się z materiałem pomocniczym nr 1; pracują w parach, odpowiedzi udzielają ustnie; (8')

Materiał pomocniczy nr 1

Życie w średniowiecznym mieście

Mirosław Marcinkowski

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu

Zapoznaj się z tekstem i odpowiedz na pytania:

- W jakim celu elblążanie przychodzili do łaźni?
- Kim był łaźiebnyk?

Ludzie średniowieczni, wbrew pozorom lubili zachowywać czystość. Pobyt w łaźni był dosyć częsty - przynajmniej raz na tydzień należało iść do łaźni. Zresztą łaźnia miejska to było miejsce, gdzie nie tylko brano kąpiel, ale również było miejsce spotkań towarzyskich, gdzie można było porozmawiać. Łaźnia jako instytucja, upada w Europie pod koniec średniowiecza, co związane jest z przywleczeniem zarazy dżumy. My wiemy, że łaźnie tutaj na północy przetrwały dłużej. W źródłach elbląskich łaźiebnyki są wymieniani jeszcze w XVII w.

W kolejnej części lekcji uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy, zapoznają się z materiałem ikonograficznym i odpowiadają na pytania; (20')

Materiał pomocniczy nr 2

- Jaki rzemieślnik wykonał (bądź używał w swojej pracy) przedstawiony obiekt?

- Do czego służył ukazany na ilustracji zabytek? Scharakteryzuj go krótko.

<p>Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku</p>	<p>Grzebień tkacki http://www.cyfrowewm.pl/obiekt/608/grzebien-tkacki</p> 	<p>26.09.2018</p>	<p>Datowanie: XIV w. Miejsce: badania archeologiczne we Fromborku Materiał: poroże jelenia Grzebień tkacki do przybijania osnowy, z trapezowatym uchwytem i wydłużonymi trójkątnymi zębami. Dł. 14,4 Dł. zębów Szer. uchwytu 2,8-4 Szer. zębów 0,3-0,7 MMK nr inw. AR 130</p> <p>Usprawnieniem, które wpłynęło na jakość wykonywanej tkaniny (gęstość, równomierność w rozłożeniu nitki, przyspieszenie ich narastania) był przyrząd, dzięki któremu za jednym pociągnięciem ręki przesuwało się wprowadzoną do przesmyku nitkę do krawędzi już powstałego materiału. Przyrząd ten cesał nici tak, jak grzebień, stąd wzięła się jego nazwa, na wsi zwany był płochą. Zęby wykonywano początkowo z ości dużych ryb lub kosteczek małych zwierząt, a później z metalu. Dla grubszych nici były one rozmieszczane – rzadziej, dla cieńszych – gęściej.</p> <p>Grzebień wyrabiali rzemieślnicy wyspecjalizowani w obróbce kości, trudniły się tym osobne warsztaty grzebieniarzy, którzy produkowali zarówno grzebień toaletowy jak i tkackie.</p> <p><i>J. Fonferek, M. Marcinkowski, U. Sieńkowska, Elbląg – życie codzienne w porcie hanzeatyckim, Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu, 2012</i> Stanisława Czyżkowska, Tkactwo ręczne.</p>
<p>Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku</p>	<p>But męski http://www.cyfrowewm.pl/obiekt/610/but-meski</p>	<p>26.09.2018</p>	<p>Datowanie: XIV-XV w. Miejsce: badania archeologiczne we Fromborku Materiał: skóra But z niską cholewą, wzuwany, bez zapięcia Częściowa rekonstrukcja podeszwy i przyszwyy Dł. podeszwy 26 Wys. cholewy 6 MMK nr inw. AR 389</p> <p>W Polsce średniowiecznej, już od epoki wczesnopiastowskiej brak obuwia skózanego był symbolem skrajnego ubóstwa, niskiej pozycji społecznej. Dzięki rozwiniętej hodowli i łowom, każde gospodarstwo wiejskie dysponowało znacznymi</p>

			<p>ilościami skór. W większości przerabiano je i wyprawiano najprostszymi sposobami domowymi, na własny użytek. Robiono w ten sposób proste, lecz często zdobione, obuwie, pasy i rzemienie, sakiewki, sakwy czy worki. Bardziej skomplikowane sposoby wyprawiania opanowali wyspecjalizowani szewcy, osiadli na podgrodziach, wolni lub służebni.</p> <p>Kultura Polski Średniowiecznej X-XIII w., red. Jerzy Dowitz</p>
Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku	<p>Dzbanek z uchem http://www.cyfrowewm.pl/obiekt/602/dzbanek-z-uchem</p> 	26.09.2018	<p>Wys 18,7 Śred. wylewu 8,4 Śred. max brzuśca 13 Śred. dna 8,5 Szer ucha 2 MMK nr inw. AR 229 XIV-XV w. badania archeologiczne we Fromborku, glina, barwa szara, wypalony w atmosferze redukcyjnej, toczenie na kole garncarskim. Szyjka cylindryczna, brzusec łagodnie wydęty (największa wydętość na 1/2 wys. naczynia), dno wyodrębnione, na szyjce żłobki dookólne. Dzbanki służyły do przechowywania i przenoszenia płynów. Prezentowany dzban zaliczamy do tzw. „siwaków”, czyli czarnych lub szarych naczyń, miały charakterystyczny metaliczny połysk, który uzyskiwano poprzez wygładzanie częściowo wysuszonej powierzchni naczynia kamieniem lub np. mosiężną sztabką.</p>
Muzeum Warmii i Mazur	<p>Skarbczyk-kaseta http://www.cyfrowewm.pl/obiekt/659/skarbczyk-kaseta</p>	30.01.2019	<p>Wymiary: 16,7 x 24,5 x 12,5 cm Miejsce powstania: Francja Materiał: żelazo, drewno, len Technika: kucie, walcowanie, wycinanie, nitowanie, wyklejanie Czas powstania: ok. 1500 r. Nr inwentarzowy: M-1378 OMO</p> <p>Skarbczyk – kaseta na manuskrypt/inkunabuł. Prostokątna kaseta złożona z drewnianego rdzenia obitego w całości od zewnątrz blachą. Wieko nieznacznie łukowato wysklepione, przytwierdzone do tylnej, węższej ścianki dwoma zawiasami. Podzielone wzdłużnie na trzy podobnej wielkości, wąskie prostokątne pola, wydzielone aplikowanymi i przybitymi do powierzchni wieka półwałkami, obiegającymi także jego krawędzie. Okładziny spodu kasety i powierzchni wieka wykonano z osobnych arkuszy blachy.</p>

			<p>Na obu ściankach bocznych, symetrycznie przy ich krańcach, przymocowano po dwa uchwyty w formie pierścieni, które służyły do przeciągnięcia sznura lub łańcucha uniemożliwiającego przemieszczenie kasety z pulpitu lub przytroczenie kasetki do siodła.</p> <p>Wnętrze skarbczyka zostało oklejone dwoma rodzajami płótna. Na wieku ślady beżowej tkaniny o splocie płóciennym, być może oryginalnej. Dolna część oklejona wtórną, nowożytną tkaniną ze wzorem kwiatowym (prawdopodobnie z 2 poł. XVIII w.), wklejonym zapewne po naprawie zamka.</p>
--	---	--	---

4. Rekapitulacja pierwotna (5')

Gra edukacyjna „Kto z czym w średniowieczu”:

<https://learningapps.org/display?v=pe94d9uh319>